MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2024. március 21. [1]

C-793/22. sz. ügy

Biohemp Concept SRL
kontra
Direcția pentru Agricultură Județeană Alba

(a Curtea de Apel Alba Iulia [gyulafehérvári ítélőtábla, Románia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Közös agrárpolitika – 1307/2013/EU és 1308/2013/EU rendelet – Kender termesztése – A mezőgazdasági terület fogalma – A mezőgazdasági termelés szükségleteit szolgáló agro- és zootechnikai építmények és berendezések által elfoglalt földterületek kizárása – A kender zárt térben alkalmazott hidroponikus rendszerben történő termesztésének tilalma – Megnövekedett kannabidiol (CBD) szint a kenderben – A közegészség védelme”

1. A kender termesztése a közös agrárpolitika (a továbbiakban: KAP) keretében olyan korlátozásokkal engedélyezett, amelyek célja annak biztosítása, hogy csak olyan fajtákat ültessenek, amelyek alacsony pszichoaktív kannabinoid tartalmuk miatt nem alkalmasak kannabisz és hasonló kábítószerek előállítására.

2. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemben a Bíróságnak arról kell döntenie, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal a román hatóságok által elfogadott azon intézkedés, amely megtiltja a kender e célra kialakított zárt térben alkalmazott hidroponikus rendszerben történő termesztését.

[1] Eredeti nyelv: spanyol.

I. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. Az 1307/2013/EU rendelet[2]

3. A (28) preambulumbekezdés szerint:

„A kender tekintetében egyedi intézkedéseket kell megállapítani annak biztosítására, hogy ne rejthessenek tiltott növényeket az alaptámogatásra jogosult növények közé, hátrányosan befolyásolva ezzel a kender piacát. Ezért továbbra is biztosítani kell, hogy támogatás odaítélésére kizárólag olyan terület esetében kerülhessen sor, ahol olyan kenderfajtát vetettek, amelynek pszichotrópanyag-tartalma tekintetében meghatározott garanciák állnak rendelkezésre."

4. A 4. cikk („Fogalommeghatározások és kapcsolódó rendelkezések") értelmében:

„(1) E rendelet alkalmazásában:

[…]

c) »mezőgazdasági tevékenység«:

i) termékek termelése, tenyésztése vagy termesztése, ideértve a betakarítást, a fejést, az állattenyésztést és a mezőgazdasági célból történő állattartást,

[…]

d) »mezőgazdasági termékek«: a Szerződések I. mellékletében felsorolt termékek a halászati termékek kivételével, valamint a gyapot;

e) »mezőgazdasági terület«: a szántóterület, az állandó gyepterület és állandó legelő vagy az állandó kultúrák által elfoglalt terület;

f) »szántóterület«: növénytermesztés céljából megművelt vagy növénytermesztés céljára rendelkezésre álló, de parlagon hagyott földterület, beleértve az 1257/1999/EK rendelet 22., 23. és 24. cikkének, az 1698/2005/EK rendelet 39. cikkének és az 1305/2013/EU rendelet 29. cikkének megfelelően pihentetés alatt álló területet, amely lehet üvegház, illetve más rögzített vagy mobil fedél alatti földterület is;

[…]".

5. A 32. cikk („A támogatási jogosultságok aktiválása") előírja:

„(1) A mezőgazdasági termelő az alaptámogatási rendszer keretében a 33. cikk (1) bekezdésének megfelelő bejelentés útján, a támogatható hektárszámnak megfelelő támogatási jogosultság abban a tagállamban történő aktiválásával juthat támogatáshoz, ahol azt számára kiosztották. […]

[2] A közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint a 637/2008/EK és a 73/2009/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013. L 347., 608. o.; helyesbítés: HL 2016. L 130., 8. o.).

(2) E cím alkalmazásában »támogatható hektár«:

a) a mezőgazdasági üzem bármely olyan mezőgazdasági területe – ideértve a 2004. május 1-jén csatlakozott és a csatlakozáskor az egységes területalapú támogatási rendszer alkalmazása mellett döntő tagállamok területén levő azon területeket is, amelyek 2003. június 30-án nem voltak jó mezőgazdasági állapotban –, amelyet mezőgazdasági tevékenységre használnak, vagy ha a területet nem mezőgazdasági tevékenységekre is használják, amelynek használatában a mezőgazdasági tevékenység túlsúlyban van; […]

[…]

(3) A második bekezdés a) pontjának alkalmazásában:

a) amennyiben egy mezőgazdasági üzem mezőgazdasági területét nem mezőgazdasági tevékenység céljára is használják, az adott terület elsősorban mezőgazdasági célra használt területnek minősül akkor, ha a mezőgazdasági célú használatot a nem mezőgazdasági tevékenység intenzitása, jellege, időtartama és ütemezése nem akadályozza jelentős mértékben;

b) a tagállamok jegyzéket készíthetnek az elsősorban nem mezőgazdasági tevékenység céljára használt területekről.

Az e bekezdésben foglaltaknak az egyes tagállamok területén történő alkalmazására vonatkozó kritériumokat a tagállamok állapítják meg.

(4) Egy terület csak akkor minősül támogatható hektárnak, ha – a *vis maior* vagy a rendkívüli körülmények esetének kivételével – a naptári év bármely időpontjában megfelel a támogatható hektárra vonatkozó fogalommeghatározásnak.

[…]

A kender termelésére használt területek csak abban az esetben felelnek meg a támogatható hektárra vonatkozó meghatározásnak, ha a felhasznált fajták tetrahidrokannabinol-tartalma nem haladja meg a 0,2%-ot”.

2. Az 1308/2013/EU rendelet[3]

6. Az 1. cikk („Hatály”) szerint:

„(1) Ez a rendelet létrehozza a mezőgazdasági termékek piacának közös szervezését, azaz halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről szóló uniós jogalkotási aktusokban meghatározott halászati és akvakultúra-termékek kivételével a Szerződések I. mellékletében felsorolt valamennyi termék, a piacának közös szervezését.

[3] A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, valamint a 922/72/EGK, a 234/79/EGK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013. L 347., 671. o.; helyesbítések: HL 2014. L 189., 261. o., HL 2014. L 232., 25. o., HL 2016. L 130., 9. o., HL 2017. L 262., 16. o.).

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott mezőgazdasági termékeket az I. melléklet megfelelő részeiben felsorolt alábbi ágazatok szerint kell csoportosítani:

[…]

h) len és kender, VIII. rész;

[…]”.

7. Az I. melléklet VIII. részében („Az 1. cikk (2) bekezdésében említett termékek felsorolása”) a „Valódi kender *(Cannabis sativa L.)*” az 5302 KN-kód alatt szerepel.

8. A 189. cikk („Kenderbehozatal”) a következőket írja elő:

„(1) Az alábbi termékeket kizárólag a következő feltételek teljesülése esetén lehet behozni az Unióba:

a) az 5302 10 00 KN-kód alá tartozó valódi nyerskendert akkor, ha az teljesíti az 1307/2013/EU rendelet 32. cikkének (6) bekezdésében és 35. cikkének (3) bekezdésében meghatározott feltételeket;

b) az ex 1207 99 20 KN-kód alá tartozó, vetésre szánt kendermag-fajtákat akkor, ha azokhoz mellékelték annak igazolását, hogy az adott fajta tetrahidrokannabinol-tartalma nem haladja meg az 1307/2013/EU rendelet 32. cikkének (6) bekezdésével és 35. cikkének (3) bekezdésével összhangban meghatározott szintet;

c) az 1207 99 91 KN-kód alá tartozó, nem vetésre szánt kendermagot kizárólag a tagállam engedélyével rendelkező importőrök hozhatnak be annak biztosítása érdekében, hogy ezeket a magokat ne lehessen vetőmagként felhasználni.

(2) Ezt a cikket a tagállamok által az EUMSZ-szel, valamint a Kereskedelmi Világszervezet mezőgazdaságról szóló megállapodásából eredő kötelezettségekkel összhangban elfogadott, az itt leírtaknál szigorúbb szabályok sérelme nélkül kell alkalmazni.”

B. A román jog

1. A földtulajdonról szóló 18/1991. sz. törvény[4]

9. A 2. cikk a) pontja szerint:

„A földterületek a rendeltetésüktől függően:

a) mezőgazdasági rendeltetésű földterületek, vagyis

[4] Legea nr. 18/1991, din 19 februarie 1991, a fondului funciar (a földtulajdonról szóló, 1991. február 19-i 18/1991. sz. törvény, Monitorul Oficial al României, I. rész, 1998. január 5-i 1. szám) és módosításai. A továbbiakban: 18/1991. sz. törvény.

– mezőgazdasági termőföldek – szántóterületek, szőlőültetvények, gyümölcsösök, szőlőoltvány-iskolák, gyümölcsfaiskolák, komlóültetvények és eperfaültetvények, állandó legelők, üvegházak, napelemes üvegházak, magágyak és más hasonlók –;

– a sarjerdős növényzetű földterületek, ha azok nem tartoznak az erdészeti műveletek (erdészeti vállalkozások) hatálya alá, fásított legelők;

– azok a földterületek, amelyeken agro- és zootechnikai építmények és berendezések találhatók, az akvakultúrás és talajjavító létesítmények, a vidéki úthálózat útjai, a mezőgazdasági termelést szolgáló tároló platformok és terek;

– valamint azok a terméketlen földterületek, amelyek a talajjavítás körében mezőgazdasági termelés céljára rendelhetők és e célra felhasználhatók”.

2. Az 339/2005. sz. törvény[5]

10. A 12. cikk alapján:

„(1) A nemzeti szabályozásban előírt ellenőrzés hatálya alá tartozó anyagokat tartalmazó növények kizárólag műszaki célokra, szárak, rostok, magvak termesztése és olaj előállítása céljára, orvosi és tudományos célokra, valamint kizárólag a Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale (mezőgazdasági, erdészeti és vidékfejlesztési minisztérium, Románia) megyei mezőgazdasági és vidékfejlesztési igazgatóságok és Bukarest önkormányzatának mezőgazdasági igazgatósága által kiadott engedélyével, e törvény 42. cikke (1) bekezdése e) pontjának és az e törvény alkalmazásáról szóló kormányrendelet rendelkezései szerint megállapított éves becsült értékek alapján termeszthetők.

[…]

(4) Az engedéllyel rendelkező kender- és ópiummák-termesztők a birtokukban lévő földterületeken kizárólag a Catalogul oficial al soiurilor și hibrizilor de plante de cultură din Româniába (romániai növénykultúrák fajtáinak és hibridjeinek hivatalos katalógusa) vagy a Cataloagele Comunităților Europenébe (Európai Közösségek katalógusai) bejegyzett fajtáknak – a mezőgazdasági, erdészeti és vidékfejlesztési minisztérium által a vetőmagok ellenőrzéséért és tanúsításáért felelős területi hatóságok által engedélyezett létesítményekben termesztett – magjait vethetik el.”

[5] Legea nr. 339 din 29 noiembrie 2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope (a narkotikus és pszichotróp növények, anyagok és készítmények jogi szabályozásáról szóló, 2005. november 29-i 339. sz. törvény, Monitorul Oficial al României, I. rész, 2005. december 5-i 1095. szám). A továbbiakban: 339/2005. sz. törvény.

3. A 339/2005. sz. törvény rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló rendelet[6]

11. A 4. cikk (5) bekezdésének b) pontja szerint:

„A termelőknek a narkotikus és pszichotróp anyagokat tartalmazó növények ipari és/vagy élelmezési célú felhasználása céljából történő termesztésére vonatkozó engedély kiadását a megyei mezőgazdasági igazgatóságoktól vagy Bukarest önkormányzat mezőgazdasági igazgatóságától […] kell kérelmezniük. A kérelemhez az engedély céljától függően az alábbi dokumentumok eredeti és másolati példányát kell mellékelni:

[…]

b) tulajdoni lap, birtokbavételt igazoló jegyzőkönyvek/birtokbavételi igazolások vagy a mezőgazdasági földterület jogszerű használatát igazoló más iratok;

[…]”.

II. A tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

12. A Biohemp Concept SRL (a továbbiakban: Biohemp) 2021. január 14-én kender *(Cannabis sativa L.)* 0,54 hektárnyi területen történő termesztésére vonatkozó engedély kiadását kérte a Direcția pentru Agricultură Județeană Albától (Fehér megyei mezőgazdasági igazgatóság, a továbbiakban: megyei hatóság).

13. A megyei hatóság 2021. január 27-én csak 0,50 hektárnyi területre adta meg az engedélyt. A fennmaradó 0,04 ha területre vonatkozóan viszont megtagadta az engedélyt, azzal az indokkal, hogy az nem mezőgazdasági földterületnek, hanem agro- és zootechnikai célt szolgáló olyan létesítménynek minősül, amely nem felel meg a 339/2005. sz. törvény rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló rendelet 4. cikke (5) bekezdésének b) pontjában előírt feltételeknek.

14. A Biohemp panaszt nyújtott be a 2021. január 27-i határozat ellen, amelyet a megyei hatóság 2021. február 17-én elutasított.

15. 2021. április 13-án a Biohemp keresetet nyújtott be a Tribunalul Albához (Fehér megyei törvényszék, Románia), és a teljes 0,54 hektáros területre vonatkozó engedély kiadását kérte.

16. Az elsőfokú bíróság elutasította a Biohemp keresetét, lényegében a nemzeti szabályok alkalmazásával kapcsolatos érvekre hivatkozva.[7]

[6] A Hotărârea Guvernului nr. 1915/2006 (1915/2006. sz. kormányhatározat) által jóváhagyott Normele metodologice din 22 decembrie 2006 de aplicare a prevederilor Legii nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope (a narkotikus és pszichotróp növények, anyagok és készítmények jogi szabályozásáról szóló 339/2005. sz. törvény rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló, 2006. december 22-i (módosított) rendelet, Monitorul Oficial al României, I. rész, 2007. január 11-i 18. szám). A továbbiakban: a 339/2005. sz. törvény rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló rendelet.

[7] Az elsőfokú bíróság számára irreleváns volt, hogy a Biohemp használatában van a mezőgazdasági nyilvántartásba vett 0,54 hektárnyi terület egésze, mivel az alkalmazandó szabályok a „mezőgazdasági földterület” jogszerű használatára vonatkoznak. A 339/2005. sz. törvény rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló rendelet 4. cikke (5) bekezdésének b) pontja értelmében a mezőgazdasági épület nem tekinthető mezőgazdasági földterületnek. Az említett cikk nem a „mezőgazdasági rendeltetésű” földterületekre, hanem szűk értelemben a 18/1991. sz. törvény 2. cikke a) pontjának első francia bekezdésében említett mezőgazdasági termőföldekre vonatkozik.

17. A Biohemp fellebbezést nyújtott be a Curtea de Apel Alba Iuliához (gyulafehérvári ítélőtábla), amelyben releváns tényként előadja, hogy a 400 m^2-es védett területen tetrahidrokannabinolt [8] legfeljebb 0,2%-os megengedett koncentrációban tartalmazó kendert kíván termeszteni hidroponikus rendszerben.

18. A Biohemp ugyanebben az értelemben arra hivatkozik, hogy a kender zárt térben történő termesztése révén kannabidiolt [9] 12–14%-os koncentrációban tartalmazó növények hozhatók létre, míg a szabadban (mezőgazdasági földterületen) termesztett kender legfeljebb 1%-os koncentrációban tartalmaz CBD-t. A kenderfeldolgozók főként a védett környezetben termesztett kender beszerzését részesítik előnyben, mivel az jóval nagyobb koncentrációban tartalmaz CBD-t.

19. E tények alapján a kereset egyaránt alapul nemzeti, [10] valamint uniós jogra vonatkozó indokokon. Ami az uniós jogot illeti, a Biohemp a keresetében hivatkozott ítélkezési gyakorlaton [11] túlmenően rámutat arra, hogy egyetlen uniós jogszabály sem írja elő, hogy a kender kizárólag a szabadban termeszthető, így az védett környezetben, vagyis üvegházakban, napelemes üvegházakban és hasonlókban is termeszthető. A megyei hatóság azzal, hogy a kender termesztését a szabadban történő termesztésre korlátozza, elutasít egy, az Európai Bizottság által már elismert ágazatot, és bennfoglalt módon megtagadja a román mezőgazdasági termelőktől a belső piachoz való hozzáférést, ami ellentétes az EUMSZ rendelkezéseivel.

20. A megyei hatóság nemzeti [12] és uniós jogi érvekre hivatkozva ellenzi a Biohemp keresetét. Az utóbbiakkal kapcsolatban lényegében a következőket állítja:

– A Romániában termesztett és a mezőgazdasági, erdészeti és vidékfejlesztési minisztérium által ellenőrzött, THC-t 0,2%-nál alacsonyabb koncentrációban tartalmazó kender szabadföldön termesztett olyan növénykultúra, amelyet a tudományos szakirodalom szerinti termelési technológia betartásával hoznak létre ott, ahol az éghajlat és a talaj szempontjából biztosítottak a növény termesztésének feltételei.

[8] A továbbiakban: THC.

[9] A továbbiakban: CBD.

[10] A Biohemp véleménye szerint a 339/2005. sz. törvény nem korlátozza a kender termesztésének helyét. Az említett törvény rendelkezéseinek alkalmazásáról szóló rendelet nem utal a mezőgazdasági termőföld fogalmára, hanem csak a mezőgazdasági földterület fogalmára. Ebből következik, hogy a mezőgazdasági földterület mezőgazdasági rendeltetésű földterületként történő – a 18/1991. sz. törvény 2. cikkének a) pontja szerinti – kiterjesztő értelmezése a helyes értelmezés. Továbbá, noha a 400 m^2-es mezőgazdasági épület a megépítésének és a telekkönyvbe történő bejegyzésének idején agro- és zootechnikai rendeltetéssel bírt, jelenleg fel van újítva, és azt növények termesztésére szolgáló védett környezetként használják. Ez a Pianu (Románia) önkormányzata által kiadott, a mezőgazdasági nyilvántartásba vételét igazoló tanúsítványból is kitűnik.

[11] A Biohemp a 2003. január 16-i Hammarsten ítéletre (C-462/01, EU:C:2003:33; a továbbiakban: Hammarsten ítélet), a 2020. november 19-i BS és CA (Kannabidiol [CBD] forgalmazása) ítéletre (C-663/18, EU:C:2020:938; a továbbiakban: B. S. és C. A. [Kannabidiol {CBD} forgalmazása] ítélet), valamint a 2008. július 11-i Babanov végzésre (C-207/08, EU:C:2008:407) hivatkozik.

[12] Az engedély kiadásához az alkalmazandó szabályok nem építményekkel, hanem a mezőgazdasági termőföldekkel kapcsolatban kiadott egyes iratok benyújtásáról rendelkeznek. A „mezőgazdasági földterületek” fogalmát szűken, vagyis úgy kell értelmezni, hogy az a 18/1991. sz. törvénynek megfelelően a mezőgazdasági termőföldeket foglalja magában. A „mezőgazdasági földterület” fogalmának kiterjesztő értelmezése esetén a kendert a más kategóriákba tartozó, mezőgazdasági rendeltetésű földterületeken – erdős földterületeken vagy termőföldnek nem minősülő földterületeken – is termeszteni lehetne, ami nem lehetséges. A mezőgazdasági földterületek különböznek az agro- és zootechnikai célt szolgáló építmények és berendezések által elfoglalt földterületektől, vagyis a mezőgazdasági rendeltetésű földterületek kategóriájának ezen alkategóriáitól.

– A THC-tartalom meghatározására szolgáló – a 639/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet[13] III. mellékletének 2.1. pontjában („Minták”) és 2.2. pontjában („Mintaméret”) meghatározott – A mintavételi eljárásból is az következik, hogy a kendert szabadföldön termesztik.

21. E körülmények között a Curtea de Apel Alba Iulia (gyulafehérvári ítélőtábla, Románia) előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni az 1307/2013 rendeletet és az 1308/2013 rendeletet, valamint az EUMSZ 35., az EUMSZ 36. és az EUMSZ 38. cikket, hogy azokkal ellentétes egy nemzeti szabályozás azon része, amely tiltja a kendernek *(Cannabis sativa L.)* az e célra kialakított zárt térben alkalmazott hidroponikus rendszerben történő termesztését?”

III. A Bíróság előtti eljárás

22. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 2022. december 29-én érkezett a Bírósághoz.

23. A román kormány és az Európai Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket.[14] Mindketten, valamint a Biohemp részt vettek a 2024. január 25-i tárgyaláson.

IV. Értékelés

A. Elfogadhatóság

24. A román kormány azt állítja, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés az EUMSZ 35. és az EUMSZ 36. cikk értelmezése tekintetében elfogadhatatlan. Kifogásának alátámasztására a Bíróságnak a „kizárólag belső jellegű helyzetekre”[15] vonatkozó ítélkezési gyakorlatára, valamint arra hivatkozik, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben nem szerepel a két cikk és a jogvita közötti kapcsolat magyarázata.

25. A Bíróság szerint az általános szabály az, hogy az EUM-Szerződésnek az alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezései főszabály szerint nem alkalmazhatók egy olyan helyzetre, amelynek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik.[16] Ez alól az általános szabály alól azonban négy kivétel van, amelyek esetében még belső jellegű helyzetben is kérhető az uniós jog szabályainak értelmezése. E kivételek jellemzőit az Ullens de Schooten ítélet[17] tartalmazza, és itt nem szükséges megismételni azokat.

[13] A közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet kiegészítéséről és X. mellékletének módosításáról szóló, 2014. március 11-i felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL 2014. L 181., 1. o.; helyesbítés: HL 2015, L 216., 9. o.). A III. melléklet („Uniós módszer a kenderfajták Δ9-tetrahidrokannabinol-tartalmának mennyiségi meghatározására”) a 639/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendeletnek a kendertermesztéshez kapcsolódó ellenőrzési intézkedések […] tekintetében történő módosításáról, továbbá az 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet X. mellékletének módosításáról szóló, 2017. február 15-i (EU) 2017/1155 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (HL 2017. L 167., 1. o.) révén épült be.

[14] A megyei hatóság határidőn túl nyújtotta be írásbeli észrevételeit, ezért a Bíróság elutasította azokat.

[15] 2016. november 15-i Ullens de Schooten ítélet (C-268/15, EU:C:2016:874, 55. pont). A továbbiakban: Ullens de Schooten ítélet.

[16] Ullens de Schooten ítélet, 47. pont; 2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet (C-261/20, EU:C:2022:33, 50. pont).

[17] Ullens de Schooten ítélet, 50–53. pont. Lásd még: 2018. szeptember 20-i Fremoluc ítélet (C-343/17, EU:C:2018:754, 20. pont).

26. Az uniós jog értelmezésének megkönnyítése érdekében egy kizárólag belső jellegű helyzet esetén a Bíróság előírja, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ki kell tűnniük azon konkrét elemeknek, amelyek alapján kapcsolat állapítható meg egy minden elemében az érintett tagállam területére korlátozódó jogvita tárgya vagy körülményei, illetve azon uniós jogi normák között, amelyek értelmezését kérik.

27. A kérdést előterjesztő bíróságnak kell tehát megjelölnie, hogy kizárólagosan belső jellege ellenére a jogvita mennyiben mutat kapcsolatot az uniós jog alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezéseivel, amely kapcsolat e jogvita elbírálásához szükségessé teszi az előzetes döntéshozatal keretében kért értelmezést.[18]

28. Ebben az ügyben elméletileg sérülhet a letelepedés szabadsága (a román jogszabályok tiltják a kendertermesztők önálló gazdasági tevékenységének zárt térben történő folytatását) és az áruk szabad mozgása (a Biohemp nem tud e terekben kendert termelni más olyan tagállamokba irányuló exportra, ahol kereslet van e termékre).

29. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés azonban nem tartalmaz saját érvelést az EUMSZ 35. és az EUMSZ 36. cikk (és a letelepedés szabadságára vonatkozó EUMSZ 49. cikk) értelmezésének szükségességére vonatkozóan. A kérdést előterjesztő bíróság csupán annak megállapítására szorítkozik, hogy a Biohemp állítása szerint a kender értékesítésére vonatkozóan más tagállamokban letelepedett feldolgozó vállalkozásokkal kötött szerződéseket.

30. Ilyen körülmények között a Bíróság nem tudja megadni a kérdést előterjesztő bíróság számára az EUMSZ 35. és az EUMSZ 36. cikk olyan értelmezését, amely a jogvita eldöntése szempontjából hasznos volna,[19] és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés e cikkek tekintetében elfogadhatatlan lenne.

31. A román kormány az EUMSZ 38. cikk értelmezésével kapcsolatban ugyanerre az elfogadhatatlanságra hivatkozik, de kifogásának nem lehet helyt adni.

32. Az EUMSZ 38. cikk az első a KAP-ot szabályozó elsődleges jogi rendelkezések közül, amelynek célkitűzéseit az EUMSZ 39. cikk mondja ki. A fent említett cikkektől eltérően e két cikk relevanciával bír a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem szempontjából, mivel ezek alkotják azt a referencia-keretet, amelyben értelmezni kell az 1307/2013 és az 1308/2013 rendeletet, amelyek a kérdést előterjesztő bíróság kérdésének tárgyát képezik. A KAP szabályainak alkalmazása szempontjából nem releváns, hogy egy tisztán belső jellegű helyzetről van szó.

33. A tárgyaláson a Biohemp előadta, hogy kender 0,54 hektárnyi területen történő termesztésére vonatkozó engedély kiadását kérte,[20] de elismerte, hogy nem kérelmezte az 1307/2013 rendeletben előírt közvetlen kifizetést.

34. Ezen elismerés fényében merül fel a kérdés, hogy a jogvita eldöntése megköveteli-e, hogy a Bíróság – a kérdést előterjesztő bíróság kívánsága szerint – értelmezze az 1307/2013 rendelet rendelkezéseit, amely rendelet a KAP keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekről rendelkezik.

[18] Ullens de Schooten ítélet, 54. és 55. pont; 2023. március 2-i Bursa Română de Mărfuri ítélet (C-394/21, EU:C:2023:146, 50. és 51. pont).

[19] 2018. április 19-i Consorzio Italian Management és Catania Multiservizi ítélet, (C-152/17, EU:C:2018:264, 22. pont); 2021. szeptember 2-i Irish Ferries ítélet (C-570/19, EU:C:2021:664, 133. pont).

[20] Amint azt fentebb kifejtettem, a megyei hatóság csak a szabadban lévő földterületre (0,50 ha) adott ki engedélyt, de a hidroponikus öntözéssel történő beltéri kendertermesztés céljára kialakított zárt területre (0,04 ha) nem.

35. Főszabály szerint a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak értékelése, hogy az általa megfogalmazott kérdések szükségesek-e a jogvita eldöntéséhez.[21] A Bíróság azonban ezeket elfogadhatatlanként elutasíthatja, amennyiben úgy ítéli meg, hogy azok hipotetikusak vagy e tekintetben irrelevánsak.[22]

36. A román jogszabályok engedélyhez kötik a kender ültetését, mivel a kender kisebb-nagyobb mértékben pszichotróp anyagokat tartalmaz, amelyekből kábítószer állítható elő. Az 1307/2013 rendelet rendelkezései akkor vonatkoznak az engedélyre, ha a Biohemp egyidejűleg vagy azt követően közvetlen kifizetést igényelt mezőgazdasági üzeme számára.

37. Ezzel szemben, ha a termesztésre vonatkozó engedélyt kérő vállalkozás nem igényli az 1307/2013 rendeletben foglalt közvetlen kifizetést, akkor azt lehet állítani, hogy e rendelet már nem alkalmazható, és a rendelet értelmezése nem bír jelentőséggel a jogvita megoldása szempontjából. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tehát főszabály szerint elfogadhatatlan az említett rendelet értelmezése tekintetében.

38. A Bíróság azonban elkerülheti ezen elfogadhatatlanság megállapítását, és felajánlhatja a kérdést előterjesztő bíróságnak az 1307/2013 rendelet értelmezését, ha úgy ítélné meg, hogy a kendertermesztés engedélyezése iránti kérelem és az említett rendelet anyagi jogi szabályai közötti *szükségszerű* kapcsolat fennáll.

39. Ahhoz, hogy e megoldás elérhető legyen, amint azt később kifejtem, a kendertermelésre vonatkozó közvetlen kifizetésekhez való hozzáférés feltételeit a termesztés engedélyezésére is alkalmazhatónak kell tekinteni, *még akkor is, ha a termelő nem igényli a kifizetést*, mivel egy olyan növényről van szó, amelynek fajtái kábítószer előállítására alkalmasak, és amelynek termesztése nem végezhető szabadon és a hatóság ellenőrzése nélkül.

40. Elismerem, hogy egy ilyen összefüggés nem könnyen fogadható el, de véleményem szerint nincs más lehetőség arra, hogy az 1307/2013 rendelet értelmezése tekintetében az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést elfogadhatónak lehessen nyilvánítani. Arra az esetre, ha a Bíróság is így ítéli meg, állást foglalok e rendeletről.

41. Mindenesetre, mivel a kérdést előterjesztő bíróság az 1308/2013 rendelet értelmezését kéri, amelynek 1. cikke (2) bekezdése h) pontja és 189. cikke (2) bekezdése kifejezetten a kendertermesztéssel foglalkozik, az előzetes döntéshozatal iránti kérelem e rendelet tekintetében elfogadható.

[21] A jogvitában eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság feladata annak megítélése is, hogy – tekintettel az ügy különleges jellemzőire – szükségesek és relevánsak-e a Bíróságnak feltett kérdései (2011. május 26-i Stichting Natuur en Milieu és társai ítélet, C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, 47. pont; 2015. szeptember 9-i X és van Dijk ítélet, C-72/14 és C-197/14, EU:C:2015:564, 57. pont; 2021. május 12-i Altenrhein Luftfahrt ítélet, C-70/20, EU:C:2021:379, 25. pont).

[22] A Bíróság már többször hangsúlyozta, hogy az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén a Bíróság megadja számukra az uniós jog értelmezéséhez azokat a támpontokat, amelyek az általuk eldöntendő jogvita megoldásához szükségesek, továbbá hogy az előzetes döntéshozatalra utalás indoka nem az általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánítás, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége (2022. március 22-i Prokurator Generalny [A legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsa – Kinevezés] ítélet, C-508/19, EU:C:2022:201, 60–62. pont; 2024. január 9-i G. és társai [A rendes bíróságok bíráinak kinevezése Lengyelországban] ítélet, C-181/21 és C-269/21, EU:C:2024:1, 62. és 64. pont).

B. Érdemi vizsgálat

42. A kender *(Cannabis sativa L.)* a kenderfélék *(Cannabaceae)* családjába tartozó faj. Ezek a növények nagy mennyiségben tartalmaznak különböző típusú fitokannabinoidokat, amelyek a trichomáknak nevezett mirigyszerű struktúrákban termelődő viszkózus nedvben koncentrálódnak.

43. A kapott információk alapján [23] egyértelmű, hogy a kenderben található két legfontosabb fitokannabinoid a THC (a növény elsődleges pszichoaktív összetevője, amely pszichotróp jellegű) és a CBD (amely nem tekinthető pszichoaktívnak vagy pszichotróp jellegűnek). Úgy tűnik, hogy a CBD ezenfelül csökkenti a THC pszichoaktív hatásait.

44. Az EUMSZ 38. cikk (3) bekezdésének és I. mellékletének együttes olvasatából kitűnik, hogy a kender a KAP hatálya alá tartozik.

45. Az 1308/2013 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének h) pontja értelmében a kender a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének (a továbbiakban: KPSZ) hatálya alá tartozik. Az említett rendelet I. mellékletének VIII. része szerint a rostkenderágazat magában foglalja a valódi kendert *(Cannabis sativa L.)* nyersen vagy megmunkálva, de nem fonva; a valódi kenderkócot és hulladékát (beleértve a fonalhulladékot és a foszlatott anyagot is).

46. A KAP keretében csak az alacsony THC-tartalmú, kábítószer előállítására nem alkalmas kender termesztése engedélyezett. [24] Az ipari kendert különböző engedélyezett módokon használják fel, amelyek hozzájárulnak az európai zöld megállapodás célkitűzéseinek eléréséhez. [25]

47. A kendertermesztéssel foglalkozó mezőgazdasági termelők jogosultak a KAP keretében közvetlen területalapú támogatásra (alaptámogatás vagy egységes területalapú támogatás) [26], amennyiben megfelelnek a) az 1307/2013 rendeletben a közvetlen kifizetésekre vonatkozóan meghatározott *általános* jogosultsági *feltételeknek*; és b) azon *különleges kiegészítő követelményeknek*, amelyek biztosítják, hogy a KAP keretében ne részesüljön támogatásban a kender tiltott termesztése:

– Az *általános feltételek* tekintetében a vita tárgyát az képezi, hogy a hidroponikus termesztés „céljára kialakított zárt tér” „mezőgazdasági földterületnek” minősíthető-e.

– Ami a *különleges kiegészítő követelményeket* illeti, a vita a zárt térben, hidroponikus rendszerben termesztett kender THC- és CBD-tartalmára összpontosul.

48. Mielőtt e két elem mindegyikével foglalkoznék, rá kell mutatnom, hogy a tagállamok az 1308/2013/EU rendelet 189. cikkének (2) bekezdése alapján nem írhatnak elő további korlátozásokat a kender termesztésére vonatkozóan.

[23] Logikusan a kérdést előterjesztő bíróságnak adandó válasz szempontjából azok a lényeges technikai megállapítások, amelyek az ügy irataiból és a felek beadványaiból kikövetkeztethetők, és amelyeknek tükrözniük kell a tudomány jelenlegi állását ezen a területen. Sem ezen indítványnak, sem a Bíróság jövőbeli ítéletének nincs más, mint tisztán jogi hatása.

[24] Lásd a jelen indítvány 83. és azt követő pontjait.

[25] A lenhez hasonlóan textilszálként, emberi táplálék előállítására hántolt kendermagból és állati takarmány előállítására egész magvakból, kenderbeton, kendergyapjú és rostlemez szigetelés gyártására, papír előállítására kenderrostokból, kozmetikumok (olajok, testápolók vagy samponok) gyártására, valamint bioüzemanyagként használható. Lásd a Bizottság által szolgáltatott adatokat itt: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/crop-productions-and-plant-based-products/hemp_es.

[26] A tagállamok bizonyos feltételek mellett termeléstől függő önkéntes támogatást nyújthatnak a kendertermesztéssel foglalkozó mezőgazdasági termelők részére, amint ez jelenleg Franciaországban, Lengyelországban és Romániában történik.

49. Ez a rendelkezés csak arra hatalmazza fel a tagállamokat, hogy a harmadik országokból származó kender behozatalára vonatkozóan (a 189. cikk (1) bekezdésében) meghatározottaknál „szigorúbb szabályokat” vezessenek be. E lehetőség nem teszi lehetővé, hogy a kendertermelésre vonatkozó belső szabályokat szigorúbbá tegyék az uniós jog által előírt szabályokkal szemben.

50. Ezt támasztja alá a Hammarsten ítélet [27] is, amely az ágazati KPSZ hatálya alá tartozó ipari kender termesztésének és birtoklásának svédországi tilalmáról szól. A Bíróság álláspontja szerint a nemzeti tilalom közvetlenül érintette e KPSZ-t, és megfosztotta a Svédországban letelepedett mezőgazdasági termelőket az uniós jog által előírt támogatás igénylésének lehetőségétől.

51. A Hammarsten ítélet és az 1308/2013 rendelet 189. cikkének (1) bekezdése egyértelművé teszik, hogy létezik bizonyos kapcsolat a kender termesztésére vonatkozó engedély és az 1307/2013 rendelet alapján az e növényre előírt közvetlen KAP-kifizetésekre való jogosultság között.

52. Az 1308/2013/EU rendelet 189. cikkének (1) bekezdése ugyanis csak akkor teszi lehetővé a valódi nyerskendernek az Unióba történő behozatalát, ha teljesülnek az 1307/2013/EU rendelet 32. cikkének (6) bekezdésében és 35. cikkének (3) bekezdésében meghatározott feltételek.

53. Ezeket a feltételeket (amelyek elvileg szükségesek ahhoz, hogy közvetlen kifizetéseket lehessen igényelni az e növénnyel beültetett területekre vonatkozóan) úgy kell érteni, hogy azok az Unióban a kender belső termelésére is vonatkoznak. Más szóval ezek a cikkek a tagállamokban a kender „jogszerű” termesztésének korlátait határozzák meg, függetlenül attól, hogy a termelő igényel-e vagy sem közvetlen kifizetést a megművelt területre vonatkozóan.

1. A mezőgazdasági földterület fogalma

54. Az 1307/2013 rendelet 32. cikkének (1) bekezdése értelmében „a mezőgazdasági termelő az alaptámogatási rendszer keretében […] a támogatható hektárszámnak megfelelő támogatási jogosultság […] aktiválásával juthat támogatáshoz […]”.

55. E rendelet 32. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében a „támogatható hektár” fogalma magában foglalja „a mezőgazdasági üzem bármely olyan mezőgazdasági földterület[ét], amelyet mezőgazdasági tevékenységre használnak, vagy ha a területet nem mezőgazdasági tevékenységekre is használják, amelynek használatában a mezőgazdasági tevékenység túlsúlyban van”.

56. A „mezőgazdasági földterület” fogalmát az 1307/2013 rendelet 4. cikke (1) bekezdésének h) pontja úgy határozza meg, hogy az „a szántóterület, az állandó gyepterület és állandó legelő vagy az állandó kultúrák által elfoglalt terület”.

[27] Hammarsten ítélet, 30. és 31. pont. A Bíróság a rendelkező részben kimondta, hogy „a mezőgazdasági termékek belső piacon történő megismertetésével és promóciójával kapcsolatos intézkedésekről szóló, 2000. december 19-i 2826/2000/EK tanácsi rendelettel módosított, a len és a kender piacának közös szervezéséről szóló, 1970. június 29-i 1308/70/EGK tanácsi rendeletet, valamint az 1998. június 26-i 1420/98/EK tanácsi rendelettel módosított, a lenre és a kenderre vonatkozó támogatás általános szabályainak megállapításáról szóló, 1971. március 22-i 619/71/EGK tanácsi rendeletet úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely az említett rendeletek hatálya alá tartozó ipari kender termesztésének és birtoklásának tilalmát eredményezi”.

57. A „szántóterület” az 1307/2013 rendelet 4. cikke (1) bekezdésének f) pontja szerinti meghatározás alapján „a növénytermesztés céljából megművelt vagy növénytermesztés céljára rendelkezésre álló, de parlagon hagyott földterület, […] amely lehet üvegház, illetve más rögzített vagy mobil fedél alatti földterület is”.

58. Az 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerint a „mezőgazdasági tevékenység” körébe tartozik a „mezőgazdasági termékek termelése, tenyésztése vagy termesztése, ideértve a betakarítást […]”, ahol „mezőgazdasági termékek” alatt a d) pont szerint „a Szerződések I. mellékletében felsorolt termékeket” kell érteni, a kendert is beleértve.

59. Az e rendelkezések értelmében vett „szántóterületnek” és így „mezőgazdasági földterületnek” való minősítés e földterület tényleges (akár a minősítésére vonatkozó nemzeti rendelkezések megsértésével történő) használatától függ. [28] [29]

60. A támogatásra jogosult területnek mezőgazdasági területnek kell lennie, a mezőgazdasági termelő üzemének részét kell képeznie, és azt mezőgazdasági célra kell használni, vagy ha más célra is használják, a használatában a mezőgazdasági tevékenységnek túlsúlyban kell lennie. [30]

61. Véleményem szerint az 1307/2013 és az 1308/2013 rendeletnek az általam imént hivatkozott rendelkezései, valamint a Bíróságnak a mezőgazdasági földterület fogalmára vonatkozó ítélkezési gyakorlata lehetővé teszik annak megállapítását, hogy a hidroponikus rendszer alkalmazásának „céljára kialakított zárt térben” történő kendertermesztés e fogalom alá tartozik.

62. A kendertermesztés céljára kialakított zárt tér a földterület egy olyan darabját képezi, amely fölé építményt helyeznek, és amelyet mezőgazdasági tevékenységre, így például kendertermesztésre szánnak. A „szántóföld”, amint azt az imént említettem, növénytermesztés céljából megművelt földterület, „amely lehet *üvegház, illetve más rögzített vagy mobil fedél alatti földterület* is”. [31]

63. Az *üvegházhoz* vagy bármely más hasonló szerkezethez (amely a szokásos jelentése szerint nem épületet jelent) hasonlóan a kendertermesztés céljára kialakított zárt tér is rendelkezik földre helyezett *rögzített fedéllel*, ami nem akadályozza meg mezőgazdasági földterületként való besorolását. A hidroponikus rendszerben történő kendertermesztéshez kialakított üvegház és mezőgazdasági épület közötti hasonlóság egyértelmű. Napjainkban az üvegházakat nemcsak egyszerű huzal- és műanyagszerkezetből építik, hanem más anyagokat és szilárdabb szerkezeteket is használnak, például polikarbonátot vagy üveget.

64. A fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint az bír jelentőséggel, hogy a területet (még a felé rögzített szerkezettel együtt is) mezőgazdasági termelésre, jelen esetben kendertermelésre szánják.

[28] 2021. április 29-i Piscicola Tulcea és Ira Invest ítélet (C-294/19 és C-304/19, EU:C:2021:340, 63. pont): „ebből következik, hogy valamely földterületet mezőgazdasági területnek kell minősíteni, amennyiben azt a jelen ítélet 61. pontjában hivatkozott rendelkezések értelmében ténylegesen szántóterületnek használják (lásd analógia útján: 2010. október 14-i Landkreis Bad Dürkheim ítélet, C-61/09, EU:C:2010:606, 37. pont), és e minősítést nem kérdőjelezheti meg önmagában az a körülmény, hogy az ilyen területet az ingatlanbesorolásra vonatkozó nemzeti rendelkezések megsértésével szántóterületként használták”.

[29] 2010. október 14-i Landkreis Bad Dürkheim ítélet (C-61/09, EU:C:2010:606, 37. pont); 2015. július 2-i Wree ítélet (C-422/13, EU:C:2015:438, 36. pont); 2015. július 2-i Demmer ítélet (C-684/13, EU:C:2015:439, 56. pont); 2021. április 29-i Piscicola Tulcea és Ira Invest ítélet (C-294/19 és C-304/19, EU:C:2021:340, 62. pont).

[30] 2015. július 2-i Demmer ítélet (C-684/13, EU:C:2015:439, 54. pont); 2021. április 29-i Piscicola Tulcea és Ira Invest ítélet (C-294/19 és C-304/19, EU:C:2021:340, 64. pont).

[31] Az 1307/2013 rendelet 4. cikke (1) bekezdésének f) pontja. Kiemelés tőlem.

65. A Bizottság kifogásolja ezt az érvelést, mivel a kendertermesztés csak akkor részesülhet az alaptámogatási rendszer keretében a mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatásban, ha azt szabadföldön végzik, akkor pedig nem, ha azt zárt struktúrában, hidroponikus rendszerben végzik.

66. A Bizottság álláspontja szerint az 1307/2013 rendelet 4. cikke (1) bekezdésének e) és f) pontja a talaj és a növény gyökere közötti *kölcsönhatást* követeli meg ahhoz, hogy szántóterületről és mezőgazdasági földterületről lehessen beszélni.[32] Ugyanez a követelmény vonatkozik a termeléstől függő önkéntes támogatási rendszerre,[33] és nem teljesül a kender zárt helyen, hidroponikus rendszerben történő termesztése esetén.

67. Nem osztom a Bizottság álláspontját. Az 1307/2013 rendelet 4. cikke (1) bekezdése e) és f) pontjának megfogalmazásából nem lehet azt a következtetést levonni, hogy csak az a mezőgazdasági terület lehet szántóföld, ahol a növény gyökere kölcsönhatásba lép a talajjal. Ez az elképzelés a mezőgazdaság azon felfogásának felel meg, amelyet a technológiai fejlődés már meghaladott.

68. A talaj már évek óta nem nélkülözhetetlen eleme a mezőgazdasági termelésnek.[34] Természetes körülmények között a talaj természetesen ásványi anyagok és tápanyagok tárházaként szolgál a növények számára, de amikor a tápanyagok vízben oldódnak, a növények gyökerei közvetlenül felszívhatják azokat, és már nincs feltétlenül szükség talajra a növény növekedéséhez. Más szóval „a gyökér és a talaj közötti kölcsönhatás” nem elengedhetetlen a növények fejlődéséhez és a mezőgazdasági termeléshez.

69. A hidroponikus rendszer egy olyan termesztési rendszer, amelyben a gyökereket vízben oldott tápoldattal látják el. Ez az olyan növények fejlődéséhez szükséges kémiai elemeket tartalmazza, amelyek vizes közegben (vagy inert közegben, például mosott homokban, kavicsban vagy perlitben) talaj (föld) nélkül képesek növekedni.

70. A hidroponikus termesztés előnyei a hagyományos mezőgazdasággal szemben a következők:

– Az alacsonyabb víz- és tápanyagfogyasztás, amelyeket hatékonyabban lehet felhasználni.

– A mezőgazdasági földterületek használatának csökkentése, valamint a műtrágya használata és az intenzív művelés ismétlődése miatt a talajminőség romlásával kapcsolatosan jelentkező problémák kiküszöbölése.

[32] A Bizottság álláspontját a Direct Payments Eligibility for direct payments of the Common Agricultural Policy nevű dokumentum tükrözi, 2019. május, 4. o., a következők szerint: „greenhouses are considered eligible provided the land maintains the characteristics of an agricultural area. However, in specific situations, e.g. cultivation of plants in pots with no interaction of the plants roots with the soil, or greenhouses where the soil is concrete (e.g. hydroponic cultivation), the areas are considered not eligible because the soil is not contributing to the development of the crop”.

[33] A 639/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 53. cikkének (5) bekezdésében kimondja, hogy „[a] tagállamok nem nyújthatnak területalapú, termeléstől függő támogatást olyan területekre, amelyek az 1307/2013/EU rendelet 32. cikke (2), (3) és (4) bekezdésének értelmében nem minősülnek támogatható területeknek. […]”.

[34] Az üvegházak alatti területeken például a talajt gyakran homokréteggel borítják, és a növények által igényelt összes tápanyagot öntözéssel adagolják. Más esetekben az ültetés a talaj felett történik, de a növény gyökerei nem hatolnak a talajba, hanem egy széles csőben elhelyezett, tőzegből vagy hasonló anyagból készült mesterséges burkolatban maradnak, amelybe a tápanyagokat öntözővízzel juttatják, a növény gyökerei pedig a csőben maradnak.

– A növényvédő szerek használatának csökkentése, mivel a hidroponikus rendszert zárt vagy félig zárt helyen (például üvegházakban vagy átalakított mezőgazdasági épületekben) történő termesztéssel kombinálják, ami megkönnyíti a kártevők elleni védekezést.[35]

– A városi fogyasztási központokhoz való nagyobb közelség és a mezőgazdasági termékek szállításához kapcsolódó kibocsátások ebből következő csökkenése.

71. Az 1307/2013 és az 1308/2013 rendelet nem tartalmaz olyan szabályt, amely a szántóterület vagy a mezőgazdasági földterület besorolását bizonyos művelési módok használatához kötné. Nem indokolja tehát semmi annak megállapítását, hogy a hidroponikus rendszer összeegyeztethetetlen a terület mezőgazdasági földterületnek való minősítésével.

72. Az uniós szabályok nem teszik lehetővé a hidroponikus rendszerek alkalmazását ökológiai termelés esetén. Ezt írja elő az (EU) 2018/848 rendelet[36] (28) preambulumbekezdésének[37] és II. melléklete I. részének („Növénytermesztési szabályok”) 1.2. pontja értelmében.[38]

73. Véleményem szerint, ha a jogalkotó ki kívánta zárni a hidroponikus termesztést az ökológiai növénytermesztésből, ez azért van, mert implicit módon és *a sensu contrario* a hidroponikus termesztés a hagyományos (nem ökológiai) mezőgazdasági termelésben megengedett.

74. A hidroponikus rendszer mint termesztési olyan technika előnyökkel jár, amelyek összhangban állnak a KAP célkitűzéseivel, amint azt már kifejtettem, és amint azt a tárgyaláson minden fél elismerte. Különösen a KAP azon céljával állnak összhangban (az EUMSZ 39. cikk (1) bekezdésének a) pontja), hogy növelje „a mezőgazdasági termelékenység[et] […] a műszaki fejlődés előmozdításával, valamint a mezőgazdasági termelés ésszerű fejlesztésének és a termelési tényezők, így különösen a munkaerő lehető legjobb hasznosításának biztosításával”.

75. A hidroponikus rendszerek növelik a mezőgazdasági termelékenységet, elősegítik a technológiai fejlődést és ösztönzik a mezőgazdaság racionálisabb fejlődését, mivel kevesebb vízforrást használnak fel és csökkentik a termesztéshez szükséges földterület nagyságát.

76. A hidroponikus rendszer a KAP két másik célkitűzésének elérését is elősegíti, nevezetesen „az ellátás hozzáférhetőségének biztosítás[át]” (az EUMSZ 39. cikk (1) bekezdésének d) pontja) és „a fogyasztók elfogadható ár ellenében történő ellátásának biztosítás[át]” (az EUMSZ 39. cikk (1) bekezdésének e) pontja).

77. Ez a két célkitűzés teljesül, mivel a zárt térben történő hidroponikus termesztés kevésbé függ az időjárástól, mint a hagyományos szabadföldi termesztés, és a kártevők is kevésbé érintik azt. Ugyanígy hatékonyabban biztosítják a mezőgazdasági termékekkel való ellátás hozzáférhetőségét, lehetővé téve azok elfogadható áron és alacsonyabb szállítási költségek mellett történő elosztását.

[35] Ez az ellenőrzés lehetővé teszi az integrált biológiai védekezési technikák alkalmazását, amelynek során kártevő-ragadozó rovarokat állítanak elő a kártevők növényekről való kiirtása érdekében, azzal a céllal, hogy csökkentsék a rovarölő szerek használatát, illetve megszüntessék azt.

[36] Az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek jelöléséről, valamint a 834/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. május 30-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 150., 1. o.; helyesbítések: HL 2018. L 260., 25. o.; HL 2018. L 262., 90. o.; HL 2018. L 270., 37. o.; HL 2019. L 305., 59. o.; HL 2021. L 7., 53. o.; HL 2021. L 204., 47. o.).

[37] „[M]ivel az ökológiai növénytermesztés alapja a növényeknek elsősorban a talaj ökoszisztémáján keresztül történő táplálása, helyénvaló, hogy a növényeket csak az altalajjal és az alapkőzettel kapcsolatban álló élő talajban lehessen termeszteni. Következésképpen nem szabad lehetővé tenni sem a hidroponikus termesztést, sem az olyan növénytartókban, zsákokban vagy ágyásokban való termesztést, amelyben a növény gyökerei nem érintkeznek az élő talajjal.”

[38] „Nem megengedett a hidroponikus termesztés, amely a természetben nem vízben élő növények termesztésének azon módja, amikor a növényeket kizárólag tápoldatban vagy olyan semleges tápközegben gyökereztetik, amelyhez tápoldatot adtak.”

78. Úgy tűnik, hogy a KAP-ot inkább a hagyományos mezőgazdaságra szabták, mivel a mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatást a támogatható hektárok, azaz a terület alapján állapítják meg, ami inkább a szabadföldi mezőgazdaságnak és a talajban gyökerező növényeknek felel meg.[39] Ugyanakkor az is igaz, hogy más növények (például zöldségek és gyümölcsök) esetében a hidroponikus termesztés igen kívánatos lehet, és kifejezett tilalom hiányában nem látok elegendő indokot arra, hogy kizárjuk ezeket az új termelési módszereket, amelyek véleményem szerint bizonyítottan összhangban állnak a KAP célkitűzéseivel.

79. Más szóval, a KAP szabályai nem értelmezhetők úgy, hogy azok lassítják a mezőgazdaság technológiai fejlődését, ami akkor történne meg, ha kizárnák a zárt térben működő hidroponikus üzemek közvetlen területalapú támogatását.

80. A Bizottság a tárgyaláson mindenesetre elismerte, hogy a kender zárt térben, hidroponikus rendszerben történő termesztése összeegyeztethető az 1308/2013 rendelettel, de az ilyen termesztés nem lenne jogosult az 1307/2013 rendelet szerinti közvetlen kifizetésekre, bár más típusú támogatásokra, így különösen az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) származó támogatásokra jogosultak lennének.

81. Míg az 1308/2013 rendelet tekintetében egyetértek a Bizottság álláspontjával, az 1307/2013 rendelet tekintetében az nem tűnik számomra helytállónak. Igaz, hogy a zárt térben, hidroponikus rendszerben történő kendertermesztés intenzívebb, mint a szabadtéri kendertermesztés, és így kevesebb földterületet foglal el, és ezért a közvetlen kifizetések alacsonyabbak lesznek.[40] Nem látom azonban okát annak, hogy a közvetlen kifizetéseket csak azért tagadják meg, mert a kender növény gyökerei és a talaj között nincs kölcsönhatás, amint arra az imént rámutattam.

82. Összességében úgy vélem, hogy az 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdésének e) és f) pontja értelmében vett mezőgazdasági földterületnek tekinthető az olyan mezőgazdasági terület, amely a kender zárt térben, hidroponikus rendszerrel történő termesztésére szolgál.

2. A kender THC- és CBD-tartalma

83. A kender termesztése a közvetlen kifizetések igénybevételét illetően *különleges követelményekhez* kötött, mivel ebből a növényből pszichotróp anyagok nyerhetők ki és értékesíthetők:

– Az 1307/2013 rendelet 32. cikkének (6) bekezdése szerint a kender termelésére használt területek csak abban az esetben felelnek meg a támogatható hektárra vonatkozó meghatározásnak, ha a felhasznált fajták THC-tartalma nem haladja meg a 0,2%-ot.

[39] Egyes mezőgazdasági növények ugyanis nem alkalmasak a hidroponikus rendszerben történő termesztésre (például gabonafélék).

[40] Az ilyen termelésre használt földterület kisebb lesz, mint a szabadföldi kendertermesztésé, és a gazdálkodók részére nyújtott közvetlen területalapú támogatás is ennek megfelelően kisebb lesz. A zárt térben hidroponikus rendszerrel történő termesztés magasabb termelékenysége azonban ellensúlyozhatja a közvetlen területalapú támogatás csökkenését.

– Bár a jelen vitára *ratione temporis* nem alkalmazható, az (EU) 2021/2115 rendelet 2023. január 1-jétől 0,3%-ra emelte a THC-tartalmat.[41]

– A 639/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet 53. cikkének (5) bekezdése ezt a követelményt annak érdekében terjeszti ki a kendertermelésre szolgáló területekre, hogy azok jogosultak legyenek a termeléstől függő önkéntes támogatásra, amelyet Románia igénybe vett.

– Az 1307/2013 rendelet 35. cikkének (3) bekezdése[42] felhatalmazza a Bizottságot arra, hogy az általa meghatározott feltételek mellett felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el.[43] A Bizottság elfogadta a 639/2014 felhatalmazáson alapuló rendeletet, amelynek 9. cikke[44] előírja a mezőgazdasági termelők számára, hogy a Mezőgazdasági Növényfajok Közös Fajtajegyzékében felsorolt fajták minősített vetőmagjait használják. Ebben a katalógusban 75 kenderfajtát tartanak nyilván.

84. A fenti szabályokból az következik, hogy a mezőgazdasági termelők közvetlen kifizetésekre jogosultak, ha a kender valamelyik olyan fajtáját ültetik, amelynek THC-tartalma 0,2% (illetve 2023. január 1-jétől 0,3%) alatt van. A szabadföldi kendertermesztés esetében a jelek szerint nem áll fenn a megnövekedett THC-tartalom kockázata.

85. A kendertermesztésre vonatkozó közvetlen kifizetésekre való jogosultság különleges feltételei egyben az uniós jog szerinti vonatkozó közigazgatási engedély megszerzésének és a kender legális termesztésének feltételeit is képezik. A termelők e feltételeknek való megfelelés esetén jogosultak e tevékenység végzésére, amint azt a Hammarsten ítélet is hangsúlyozta.

3. A román hatóságok által elfogadott tilalom

86. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy a román hatóságok tiltják a kender e célra kialakított zárt térben alkalmazott hidroponikus rendszerben történő termesztését, mivel fennáll annak a veszélye, hogy az így termesztett növények THC-tartalma a megengedett határértékek fölé emelkedik, ami káros lehet a közegészségre nézve.

[41] 2023. január 1-jétől a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2021. december 2-i (EU) 2021/2115 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2021. L 435., 1. o.; helyesbítések: HL 2022. L 181., 35. o., HL 2022. L 227., 136. o.) hatályon kívül helyezte az 1307/2013/EK rendeletet, és annak helyébe lépett. A 2021/2115 rendelet 4. cikke (4) bekezdésének második albekezdése előírja, hogy „[a] kendertermesztésre használt területek csak abban az esetben minősülnek támogatható hektárnak, ha a termesztett fajták tetrahidrokannabinol-tartalma nem haladja meg a 0,3%-ot”. E rendelet (18) preambulumbekezdése kifejti, hogy „[a] kendertermesztésre használt területeket illetően, a közegészség megóvása és a jogszabályi összhang biztosítása érdekében, a »támogatható hektár« meghatározásába bele kell foglalni azon kendermagfajták használatát, amelyek tetrahidrokannabinol-tartalma nem éri el a 0,3%-ot”.

[42] „A közegészség védelme érdekében a Bizottság felhatalmazást kap arra, hogy az 70. cikknek megfelelően felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el a támogatás odaítélését egyes kenderfajták minősített vetőmagjainak használatához kötő szabályok, valamint a kenderfajták megállapítására és azok 32. cikk (6) bekezdésében említett tetrahidrokannabinol-tartalmának ellenőrzésére szolgáló eljárás meghatározására vonatkozó szabályok tekintetében.”

[43] Lásd még: az élelmiszerekben előforduló egyes szennyező anyagok felső határértékeiről és az 1881/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2023. április 25-i (EU) 2023/915 bizottsági rendelet (HL 2023. L 119., 103. o.) által 2023. május 24-től közvetetten hatályon kívül helyezett, az 1881/2006/EK rendeletnek a kendermagban és az abból származó termékekben előforduló delta-9-tetrahidrokannabinol (Δ9-THC) felső határértékei tekintetében történő módosításáról szóló, 2022. augusztus 11-i (EU) 2022/1393 bizottsági rendelet (HL 2022. L 211., 83. o.).

[44] „Az 1307/2013/EU rendelet 32. cikke (6) bekezdésének alkalmazásában a kendertermesztésre használt területek támogathatóságának feltétele, hogy a támogatás tárgyévében március 15-én érvényben lévő, a mezőgazdasági növényfajok közös fajtajegyzékéről szóló, 2002. június 13-i 2002/53/EK tanácsi irányelv (HL 2002. L 193., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 36. kötet, 281. o.) 17. cikkének megfelelően közzétett Mezőgazdasági Növényfajok Közös Fajtajegyzékében felsorolt fajták vetőmagjait használják. A vetőmagnak [az olaj- és rostnövények vetőmagjának forgalmazásáról szóló, 2002. június 13-i] 2002/57/EK tanácsi irányelvnek [(HL 2002. L 193., 74. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet 36. kötet 354. o.)] megfelelően minősített vetőmagnak kell lennie.”

87. A KPSZ létrehozása nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy olyan nemzeti szabályokat alkalmazzanak, amelyek e közös piacszervezéstől eltérő közérdekű célkitűzéseket követnek, még akkor sem, ha e szabályok hatással lehetnek a közös piac működésére az érintett ágazatban. [45]

88. A közérdekű cél védelmére irányuló szigorúbb nemzeti intézkedésnek azonban meg kell felelnie az arányosság követelményének, azaz alkalmasnak kell lennie az elérni kívánt cél megvalósítására, és nem lépheti túl az annak megvalósításához szükséges mértéket. Az arányosság vizsgálatát különösen a KAP, valamint a KPSZ megfelelő működése célkitűzésének figyelembevételével kell elvégezni, ami szükségessé teszi e célkitűzések és a nemzeti szabályozás célkitűzéseinek mérlegelését. [46]

89. Emellett egy korlátozó intézkedés csak akkor alkalmas az elérni kívánt cél megvalósítására, ha valóban megfelel annak a törekvésnek, hogy azt koherens és szisztematikus módon érje el. [47]

90. Az 1307/2013 rendelet és az ipari kender termesztésére vonatkozó egyéb uniós szabályok oly módon mérlegelik a szóban forgó érdekeket, hogy csak a 0,2% alatti THC-tartalmú kender termesztését engedélyezik. Mivel e szabályok nem tartalmaznak kifejezett utalást az ipari kender termesztési technikáira, a tagállamoknak lehetőségük van további korlátozó intézkedéseket elfogadni az ipari kender termesztésére vonatkozóan.

91. E lehetőséggel élve a román hatóságok megítélése szerint fennáll annak a valós kockázata, hogy a kenderfajták zárt térben, hidroponikus rendszerben történő termesztése növelheti a THC-szintet, meghaladva a 0,2%-os megengedett törvényes határértéket. Az így termesztett kendert a közegészség kárára kábítószer előállítására „térítik el”.

92. E kockázatra tekintettel a román hatóságok az elővigyázatosság elvére tekintettel előzetes tilalmat alkalmaznak, azzal érvelve, hogy a zárt térben lévő kenderültetvények utólagos ellenőrzése nem védi kellőképpen a közérdeket. Véleménye szerint ezek az ellenőrzések a szabadban termesztett kenderre vonatkoznak, és nem a zárt térben termesztett kenderre, amelynek növekedési és virágzási ciklusai eltérőek. [48]

93. A THC-tartalom meghatározására szolgáló A mintavételi eljárást, amint azt már jeleztem, a 639/2014 felhatalmazáson alapuló rendelet [49] III. melléklete határozza meg ezekkel az előírásokkal:

– 2.1. pont („Minták”): „[…] a kender adott fajtájának lábon álló állományában a kiválasztott növények mindegyikéről le kell szedni egy 30 cm-es darabot, amelynek legalább egy termős virágzatot kell tartalmaznia. A mintavételt a virágzás kezdetétől számított 20. naptól a virágzás végétől számított 10. napig terjedő időszakban kell elvégezni.”

– 2.2. pont („Mintaméret”): „a mintának parcellánként 50 növényből kell állnia.”

[45] Hammarsten ítélet (31. pont); 2015. december 23-i Scotch Whisky Association és társai ítélet (C-333/14, EU:C:2015:845, 26. pont).

[46] 2015. december 23-i Scotch Whisky Association és társai ítélet (C-333/14, EU:C:2015:845, 28. pont).

[47] 2011. március 3-i Kakavetsos-Fragkopoulos ítélet (C-161/09, EU:C:2011:110, 42. pont); 2015. december 23-i Scotch Whisky Association és társai ítélet (C-333/14, EU:C:2015:845), 37. pont; B. S. és C. A. (Kannabidiol [CBD] forgalmazása) ítélet, 87. pont.

[48] A tárgyaláson a román kormány hangsúlyozta, hogy logisztikai nehézségekbe ütközik az ilyen ellenőrzéseknek a zárt térben történő kendertermesztéshez való igazítása, mivel a virágzási ciklusok eltérnek a szabadban szokásos ciklusoktól.

[49] A 2017/1155 felhatalmazáson alapuló rendelettel módosított szöveg.

94. E körülménynek, valamint a korlátozó nemzeti intézkedés arányosságát (és következésképpen az uniós joggal való összeegyeztethetőségének értékelését) befolyásoló egyéb körülmények értékelése a kérdést előterjesztő bíróság feladata, de a Bíróság ehhez iránymutatást adhat.

95. Először is, a kábítószerek (beleértve a vadkenderalapú kábítószereket is, mint például a kannabisz) ártalmas jellege nem vitatott, ezért forgalmazásuk tilos. A szigorúan ellenőrzött kereskedelem azonban az orvosi és tudományos célú felhasználás céljából engedélyezett. [50]

96. Ennélfogva a közegészség védelméhez fűződő általános érdek indokolhatja a kender termesztését tiltó nemzeti intézkedést, feltéve, hogy a növényeket kábítószerek, például a THC-ből nyert kannabisz előállítására használják.

97. Másodszor, a Biohemp által nyújtott tájékoztatás hangsúlyozza, hogy a zárt térben és hidroponikus rendszerben elültetett kenderfajta THC-tartalma nem haladja meg a 0,2%-ot. A Biohemp azt állítja, hogy a beltéri, hidroponikus rendszerben történő termesztés a növény CBD-tartalmának növekedéséhez vezet, a THC-tartalom növekedéséhez azonban nem. A román hatóságok szerint egyes tanulmányok arra utalnak, hogy ez utóbbi szint is növekedhet, és jelenleg nincs meggyőző elemzés ennek ellenkezőjére vonatkozóan.

98. Amint azt a Bizottság a tárgyaláson kifejtette, ha a növények az Unióban termesztésre engedélyezett kenderfajtákból származnak, a THC-szintjük nem haladhatja meg a 0,2%-ot, még zárt térben és hidroponikus rendszerben történő vetés esetén sem.

99. A megalapozott tudományos tanulmányokon alapuló vizsgálatra figyelemmel úgy tűnik, hogy egy adott kender növényben a magas CBD-tartalom alacsonyabb THC-tartalomhoz vezet, így ez a növény nem alkalmas kábítószer előállítására. A jelen ügyben szerintem kizárt a megnövekedett THC-tartalom kockázata, de ennek megállapítása a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

100. Az ipari kenderfajták beltéri, hidroponikus rendszerben történő termesztése során megnövekedett cannabinoid a rendelkezésre álló információk szerint a CBD.

101. A Bíróságnak azonban már volt alkalma tisztázni, hogy a tudományos ismeretek jelenlegi állása szerint a CBD nem tartalmaz pszichoaktív anyagot. [51] A CBD tehát az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószerek és pszichotróp anyagok tiltott kereskedelme elleni, Bécsben 1988. december 20-án kötött egyezmény [52] értelmében, amelynek valamennyi tagállam és az Unió is részes fele, [53] nem minősül kábítószernek.

102. Ha az ipari kender zárt térben, hidroponikus rendszerekben történő termesztése csak a növények CBD-tartalmát növeli, és nem növeli (legalizált) THC-tartalmukat, akkor egy tagállam nem indokolhatja minden további nélkül annak korlátozását a közegészség védelmére hivatkozva. A CBD, ismétlem, az ismeretek jelenlegi állása szerint „nem minősül az egységes egyezmény értelmében vett kábítószernek”. [54]

[50] 2010. december 16-i Josemans ítélet (C-137/09, EU:C:2010:774, 36. pont); és CBD 59. pont; B. S. és C. A. (A kannabidiol [CBD] forgalmazása) ítélet, 59. pont.

[51] B. S. és C. A. (A kannabidiol [CBD] forgalmazása) ítélet, 75. pont.

[52] Az Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tára, 1582. kötet, I-27627. szám.

[53] A New-Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény módosításáról szóló 1972. évi jegyzőkönyvvel kiegészített, a kábítószerekről szóló 1961. évi Egységes Egyezmény (az Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tára, 520. kötet, 7515. szám). Lásd: B. S. és C. A. [A kannabidiol (CBD) forgalmazása] ítélet, 76. pont.

[54] B. S. és C. A. [A kannabidiol (CBD) forgalmazása] ítélet, 76. pont.

103. Harmadszor, az ipari kender zárt térben és hidroponikus rendszerben történő termesztését korlátozó nemzeti intézkedés csak akkor felelhet meg az arányossági vizsgálatnak, ha azt koherens és szisztematikus módon alkalmazzák.

104. A tárgyaláson megvitatásra került, hogy Romániában fennállnak-e a koherenciára és a tilalom szisztematikus alkalmazására vonatkozó követelmények. A Biohemp szerint az említett tagállam néhány megyéjében (Konstanca, Dâmbovița és Szeben megye) engedélyezik a kendertermesztés e típusát. Emellett a korábbi betakarítások során magában Fehér megyében (Románia) a hatóságok állítólag engedélyezték a Biohemp számára a kender e célra kialakított zárt térben alkalmazott hidroponikus rendszerben történő termesztését.[55] A román kormány elutasította ezeket az állításokat, anélkül, hogy az e ponton fennálló vitát eldöntötték volna.

105. Mindenesetre a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a nemzeti korlátozó intézkedést koherensen és szisztematikusan alkalmazzák-e Románia területén.

106. Végül az arányosság elve megköveteli annak megállapítását, hogy a román állam által kitűzött, a közegészség védelmére irányuló cél eléréséhez létezik-e kevésbé korlátozó alternatíva, mint a kender zárt térben történő termesztésének általános tilalma.

107. E tekintetben megfontolandó, hogy a kendertermesztés e módjának engedélyezését olyan szigorú ellenőrzéseknek vessék alá, amelyek biztosítják, hogy a termelt kender THC-tartalma ne haladja meg a 0,2%-ot. A román kormány által az említett ellenőrzések elvégzésével kapcsolatban felhozott nehézségeket esetleg úgy lehetne leküzdeni, hogy a zárt térben termesztett kenderre – egyéb intézkedések mellett (a szükséges engedély megszerzésén túlmenően) – a 639/2014 felhatalmazáson alapuló rendeletben előírt, a THC-tartalom mérésére szolgáló mintavételes ellenőrzéseket alkalmaznák.

108. Végső soron az 1307/2013 rendelet 32. cikkének (6) bekezdésével ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megtiltja a 0,2 %-nál alacsonyabb THC-tartalmú kenderfajták termesztését, amennyiben az alkalmazott termesztési technika (zárt térben és hidroponikus rendszerben történő termesztés) a CBD-tartalom jelentős növekedését eredményezi, kivéve, ha e szabályozás alkalmas a közegészség védelmére irányuló cél elérésének biztosítására, és nem lépi túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket.

V. Végkövetkeztetés

109. A fentiek alapján azt javasolom, hogy a Bíróság a Curtea de Apel Alba Iulia (gyulafehérvári ítélőtábla, Románia) részére a következő választ adja:

„A közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint a 637/2008/EK és a 73/2009/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletet, valamint a mezőgazdasági

[55] A Biohemp szerint a megyei hatóság által 2020-ban kendertermesztésre kiadott engedély a 400 m^2-es, felújított és védett termőterületként használt, üvegházhoz hasonló mezőgazdasági épületre vonatkozott. A tárgyaláson a román kormány vitatta ezt az érvelést, mivel az engedélyt 3500 négyzetméternyi terület megművelésére kérték, anélkül, hogy ismertették volna, hogy ott mezőgazdasági épület található.

termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletet

a következőképpen kell értelmezni:

– Az 1307/2013 rendelet 4. cikke (1) bekezdésének e) és f) pontja lehetővé teszi, hogy a kender *(Cannabis sativa L.)* e célra kialakított zárt térben alkalmazott hidroponikus rendszerben történő termesztésére szolgáló terület mezőgazdasági területnek minősüljön.

– Az 1307/2013 rendelet 32. cikkének (6) bekezdésével főszabály szerint ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megtiltja a 0,2%-nál alacsonyabb tetrahidrokannabinol (THC) tartalmú kenderfajták termesztését, amennyiben az alkalmazott termesztési technika (zárt térben és hidroponikus rendszerben történő termesztés) a cannabidiol (CBD) tartalom jelentős növekedését eredményezi, kivéve, ha e szabályozás alkalmas a közegészség védelmére irányuló cél elérésének biztosítására, és nem lépi túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket, aminek értékelése a kérdést előterjesztő bíróság feladata.”